

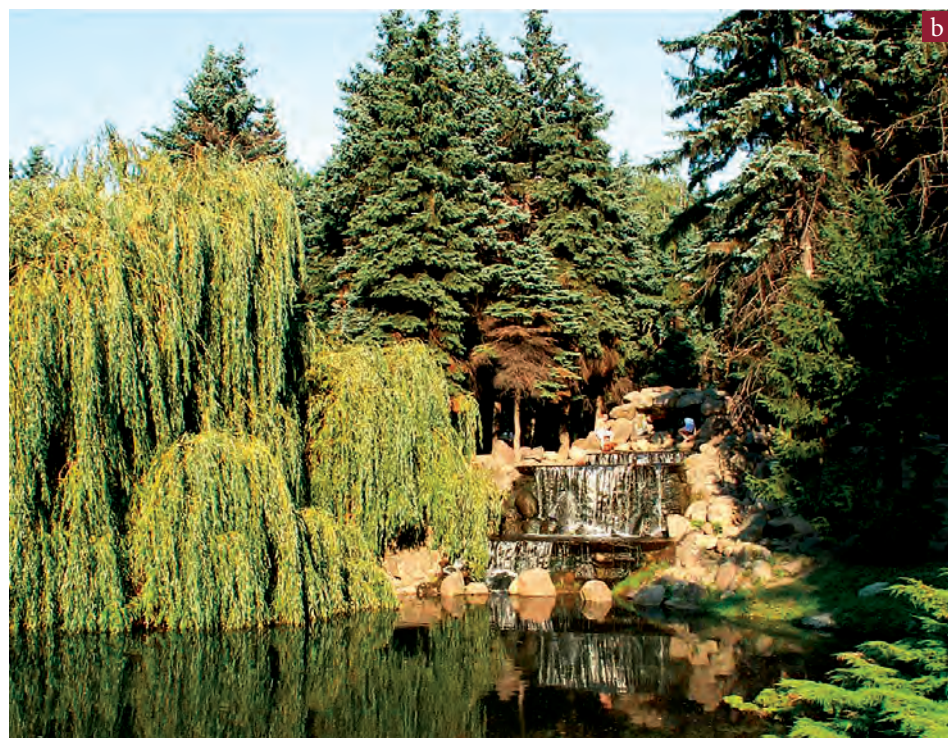
Z niemieckich parków publicznych wyróżnia się Tiergarten [Tirgarten] w Berlinie projektowany przez **Petera Lenného** oraz park ludowy Friedrichsheim [Fridriśshaim] – **Gustawa Megera**. W Kolonii powstał park Flora. W jego kompozycji połączono geometryczne partery kwiatowe, wokół pawilonu ogrodu zimowego, z krajobrazowym układem pozostałej części parku.

Również w Polsce, mimo trudnej sytuacji politycznej i represji zaborców, rozwijała się sztuka ogrodowa. Powstało wiele założeń miejskich. W Kaliszu park miejski założono już pod koniec XVIII wieku na terenie dawnego ogrodu jezuickiego, do którego włączono przyległe pastwiska nad Prosną. Jednak większość budowli ogrodowych i nasadzeń drzew oraz krzewów pochodzi z początku XIX wieku. W Radomiu osnową kompozycji parku miejskiego było 5 promienistych alei, zbiegających się przy głównym wejściu do parku. Podobny układ, z elementami geometrycznymi w kompozycji, miały ogród miejski w Sandomierzu, Saski Ogród w Lublinie, park Aleksandrowski (obecnie Praski) w Warszawie.

Ogrody miejskie, powstające w drugiej połowie XIX wieku, w większości projektowano jako obwodnicowe. Doskonałym przykładem swobodnego układu są parki miejskie w Tarnowie, Wieliczce, park Jordana w Krakowie, park Sienkiewicza w Łodzi, parki Ujazdowski i Skaryszewski w Warszawie (ryc. II. 123., II. 124).

Ryc. II. 123. Park Skaryszewski w Warszawie – plan (M.R.)

Ryc. II. 124. Park Skaryszewski w Warszawie: a – główna oś założenia; b – kaskada wodna, stan współczesny (A.R.M.)